Soome maal ei häbene inimeſed mitte oma keelt rääkides. Aga meie juures on ſee paha mood, kui üks juba nii kaugele jõuab, et häda päraſt Saksa keelt tõnkida ehk Wene keelt purskida oskab, ſiis niisugune mees, kas tee mis tahte, Maa keelt ei räägi enam. Üsna wiletsus ja häda on mõni kord kuulata, kuda mõni hunts-hantſakas wõera keelega maadleb ja heitleb, aga emakeelt ei räägi, kas tapa ära. Ise ajab end ſääl juures nii uhkeks, nagu tahaks iga kandi päält ütelda: wot, könelen Wene keelt nagu wet ja Saksa keelt nagu ſawi, aga ei teagi, et auus Wenelane ja ſelge Sakslane, kes oma keelt hästi oskawad, tema üle naerawad. Ka puuduline keele tundmine on kasuks, aga könelbagu ſääl, kus muidu läbi ei saa, aga mitte ſääl, kus tarwis ei ole, ja kus inime ſelle läbi naeruks ſaab.

Ehk waatame jälle koolide pääle. Kui übe Saksa mehe käeſt küſitaks, kas ta ei tahaks oma wäikeſt poega, kes weel Prantſuſe keelt ſugugi ei mõista, kas ta ei tahaks ſeda ühte Prantſuſe kooli ſaata, kus ſugugi Saksa keelt ei räägita. Ei ialgi ſaaks ta ſeda tegema, ſeſt ta näeks ſelgeste ära, et ta oma lapſele ſellega ſuurt kahju teeb. Aga meil tuleb ſee weel üsna tihti ette, et laps kooli wiidakſe, kus üksi Saksa keeli õpetuſt antakſe. Lapſe elaw waim peab tõnſiks jääma, teiſt wiiſi ei wõi aſi olla.

Wiimaks on mul weel üheſt asjaſt rääkida, mis wäga tähtjas on ja tähele tuleb panna. See on tütarlaste koolitamine. Et tütarlapſed peawad koolitatud ſaama, ſee on aſi, mille wasta keegi ei peaks ſeisma. Weel nüüd kuuldakſe ütelbawat: „Mis

tütarlaps tarkuſega teeb, mis tarwis tema teda tarwitab?“

See on wäga rumal ütlemine. Tütarlapſed peawad päraſt abikaaſadeks ja emadeks ſaama. Kui mees koolitatud on ja naene mitte, ei ſaa abielu nii õnnelik, kui ta peaks olema. Aga ſee ei ole iga kord mitte ülem aſi. Kes on ſee, kelle käeſt õrnad laste hinged kõige eſimeſe õpetuſe ſaawad? Kes on ſee, kellega nad oma lapſe-põlwes kõige enam koos on? Kes muud, kui ema. Ema toidab neid nii hästi ihu pooleſt oma rinna kui waimu pooleſt õpetuſe piimaga.

Siin on nüüd ometi wäga kerge mõista: mida mõiſtlikum ema on, ſeda mõiſtlikumalt ſaab ta oma lapſed kaswatama. Selle päraſt on ka awalik, et naesterahwa koolitamine ſagedaste weel tarwilikum on kui meesterahwa.

Muidugi peame üks kord õppima mõtlema, et, kui meie tütar koolitatud on, ſiis ta kohe mitte nii peenikene ei ole, et ta enam talutõõſſe ei kõlba. See on rumal arwamine, et talupoegade ſeiſuſesſe kõige lollemad ja tõlbemad inimeſed peawad jääma. Ei mitte! Tarkuſeſt ja õpetuſeſt peetakſe ühel wiiſil lugu, olgu ta külas ehk linnas leida. Pääle ſelle on põllumehe ſeiſus auu-ſeiſus, ja on tal tihti parem leib kui linna hunts-hantſakatel. Selle päraſt on ſee ka wõeriti mõte, kui peakſiwad kõik wähegi koolitatud inimeſed liinna jääma, kus neiſt tihti muud ei ſaa kui hunts-hantſakad wõi kadaka-Sakſad. Õnneks on meil juba koolitatud peremehi ja pere-

Eesti-rahwa Kasuline Kalender 1878, lk. 32